

STAN KENTON

STEREO 1 15 1403

Skeets Herfurt, Vido Musso, Jack Nimitz, Lennie Niehaus, Bill Perkins a Spence Sinatra – saxofony, Pete Candoli, Ed Leddy, Maynard Ferguson, Sam Noto, Don Paladino a Vinnie Tanno – trubky, Bob Fitzpatrick, Milt Bernhart, Carl Fontana, Don Kelly a Kent Larsen – trombóny, Ralph Blaze – kytara, Don Bagley – kontrabas, Mel Lewis – bicí, Chico Guerrero – timbale • Řídí a na piano hraje Stan Kenton • (Nahráno v únoru 1956 v Hollywoodu)

Jestliže anketa odborného časopisu Down Beat zařadí některého hudebníka do své „Síně slávy“, je to patrně největší pocta, jaké může jazzový tvůrce dosáhnout. Stana Kentona potkala roku 1954 – o dva roky dříve, než nahrál tuto desku. Ta je vlastně přehlídkou jeho dřívějších úspěchů, které mu přinesly nejen tento titul, ale i četná vítězství v každoročních hlasovacích soutěžích odborných časopisů. Down Beat mu přisoudil první místo v kategorii velkých orchestrů r. 1947, 1950, 1951, 1953 a 1954; Metronom v letech 1947, 1948, 1949, 1954 a 1956.

Výsledky hlasovacích soutěží není nutno přeceňovat, přesto však podávají cenná svědectví. Vyjadřují totiž společný pocit kritiků i posluchačů, pro něž byl Stan Kenton v určitém období skutečně orchestrem, skladatelem, aranžérem roku nebo celé epochy, tvůrcem toho nejpозорuhodnějšího, co velké jazzové orchestry vždy přinášely. Přitom však Kenton patřil vždy i k nejdiskutovanějším postavám jazzu. Vedle nadšených chvalozpěvů nechyběly ani hlasy, které neváhaly velmi ostře pochybovat o hodnotě Kentonova přínosu. V čem tkví kořeny tohoto rozporu?

Odpověď se zdá být jednoduchá. Kenton patřil k těm, kterým nestačil jazz v takové podobě, v jaké jej našli. Historie jazzu zná takových osobností celou řadu a jsou to v podstatě právě ony, kdo historii dělají. Přidávají k jazzu své doby své vlastní představy, vize, ideály. Některé z těchto dodatků jazzový vývoj přijme a rozvíjí dál, jiné zůstanou poněkud na okraji jako mezníky odstředivých pokusů, razí individuální cesty, které se s hlavním proudem jazzového vývoje rozcházejí.

Něco z Kentonovy tvorby patřilo do této druhé kategorie. Kenton je po George Gershwinovi duchovním otcem oněch snah, které se ducha jazzu pokoušejí spojovat s evropským

duchem kompozice, formy, rozvíjení velkoryse koncipovaných tvarů. Snah, jimž se v pozdějším období dostalo jména „třetí proud“ a které dodnes přinášejí nikoliv zanedbatelné plody zejména v práci evropských skladatelů. Takovým směrem se nese zejména Kentonova tvorba z padesátých („Innovations in Modern Music“) a z šedesátých let („Neophonic Music“: obě tato označení již příznačně vypouštějí slovo „jazz“). Je to právě tato hudba, která sice přispěla ke Kentonově popularitě, ale vyvolala i spory o správnosti takové cesty, již hlavní vývoj jazzu ponechal stranou.

Naše album je sice z roku 1956, nepatří však do této série. Dokumentuje spíše ve zpětném pohledu, co jí předcházelo. Obsahuje nejproslulejší tituly, z nichž většinu Stan Kenton nahrál v původních verzích v letech 1943–1947 a které na něj poprvé upoutaly pozornost. Kentonovi bylo tehdy něco přes třicet (narodil se 19. února 1912 ve Wichita v Kansasu) a měl za sebou již přes půl druhé desítky let aranžérské a kompoziční praxe. Své první aranžmá napsal v šestnácti letech, ve dvadvaceti – na počátku swingového období – nastupuje jako aranžér a pianista do orchestru Everetta Hoaglanda. Prochází pak různými soubory, mimo jiné působí i v orchestru tenorsaxofonisty Vido Mussa, swingové hvězdy, s nímž si později vyměnil postavení (na naší desce hraje Musso pod Kentonovým vedením). Když se r. 1941 rozhodne vytvořit vlastní orchestr, swingová éra již vrcholí. Kenton jí přináší odvážnější harmonie, pestřejší rozšíření žánrové palety, melodie, které jednoduché zkonvencionalizované riffy nahrazují složitějším motivickým rozvíjením, a někdy i rozbíjení jednolitého rytmického tahu do tempově, výrazově i náladově odlišených ploch. Jeho programové heslo tohoto období „Artistry in Rhythm“ bylo kdysi – volně, ale nikoliv zcela nevěstičně – do češtiny

přeloženo jako „Kejklířství v rytmu“. A ve vzduchu již viselo další tvůrčí období, charakterizované heslem „progresivní jazz“.

Pro řadu hudebníků, jimž se v podstatě jednoduché a teď již trochu oposlouchané standardní „odpovědačky“ riffů jednotlivých sekcí swingového big bandu začaly přejídat, byla Kentonova aranžmá (hojně se na nich podílel i Pete Rugolo, žák Daria Milhauda) zjevením. „Eager Beaver“ se stal ideálem nevšední, ale stále ještě zcela jazzové skladby pro velký orchestr a Karel Vlach i další si zakládali na tom, že ji mohou mít ve svém repertoáru. Kentonovy nahrávky z tohoto období byly skutečně ztělesněním snah své doby a patří k oněm hodnotám, které jazzový vývoj přijal a absorboval. Staly se jazzovou klasikou a není divu, že se k nim Kenton vrátil novými nahrávkami roku 1956, právě v období, kdy měl v orchestru vynikající sólisty a kdy mu zdokonalení nahrávací techniky umožnilo dát těmto skladbám i novou, působivější zvukovou podobu. (Původní název této desky zní „Kenton in Hi-Fi“.)

Jako shrnutí všeho, čím Kenton přispěl k vývoji pozdního swingu a připravoval jeho přechod do dalších vývojových etap, patří tato deska do základní jazzové diskotéky. A tenorsaxofonista Vido Musso, jako hlavní sólista, spolu s trombónistou Miltem Bernhartem a trumpetistou Maynardem Fergusonem, který se blýskne v „Concerto to End All Concertos“, jí dodávají přitažlivosti i pro ty, pro něž hlavním zdrojem estetických požitků z jazzu zůstane vždy improvizovaný projev sólistické osobnosti.

Lubomír Dorůžka

© dr. Lubomír Dorůžka 1974 – cover © Vratislav Žižka 1974

STAN KENTON • Vybral a sestavil dr. Lubomír Dorůžka

Tanec pro kejklíře (Artistry Jumps). Stan Kenton	2'40	Prodávач ořechů (The Peanut Vendor). Moises Simons	
Interlude. Pete Rugolo	3'00	Dychtivý bobr (Eager Beaver). Stan Kenton	
Přestávkový riff (Intermission Riff). Ray Wetzel	3'05	Koncert, který překoncertuje všechny koncerty (Concerto To End All Concertos). Stan Kenton	
Menší riff (Minor Riff). Pete Rugolo - Stan Kenton	3'05	Kejklířství v boogie (Artistry In Boogie). Pete Rugolo - Stan Kenton	
Spolupráce (Collaboration). Stan Kenton - Pete Rugolo	2'40	Unisono riff (Unison Riff). Pete Rugolo - Stan Kenton	
Malovaný rytmus (Painted Rhythm). Stan Kenton	3'05		
Miláček (Lover). Richard Rodgers - Lorenz Hart	2'30		

/ Nahrávky firmy Capitol, v licenci The Gramophone Co. Ltd.